overhandigen daarvan mocht na twee dagen geen woord meer worden gewisseld. In Hulst werden de 'Moffenmeiden' op de Grote Markt kaalgeschoren, waaraan, aldus een inwoner,

'burgers meededen . . . die zich tijdens de bezetting *deutschfreundlich* getoond hadden . . .[1] Velen van de gearresteerden werden . . . op onmenselijke wijze gehuisvest en behandeld, op een manier die wel van de Nazi's leek afgekeken. Burenruzies, familieveten en zakenjaloezie hebben ook hier een rol gespeeld, waardoor . . . onschuldigen dagen-, ja wekenlang de verschrikking van de internering hebben moeten meemaken.'[2]

Hier en daar deden plaatselijke autoriteiten onmiddellijk hun best, greep te krijgen op de wanordelijke situatie. In Maastricht werd al na twee dagen getracht, de uit de illegaliteit voortgekomen groepen geheel uit te schakelen, maar dat mislukte: protesten bij het Militair Gezag leidden er toe dat zij bij het arresteren betrokken bleven; een belangrijk argument daarbij was dat men die arrestaties toch bezwaarlijk exclusief kon toevertrouwen aan de politie die nog in het geheel niet was gezuiverd. Tussen die uit de illegaliteit voortgekomen groepen heerste overigens een niet geringe mate van naijver. Zij beschouwden zich alle als gemilitariseerd. 'Twee moeilijkheden deden zich hierbij voor', aldus majoor Schürmann in zijn verslag over de eerste vier dagen in bevrijd Maastricht, 'de eerste daarvan was, dat . . . er geen militaire autoriteit aanwezig was die als bevelhebber . . . kon optreden. De tweede moeilijkheid was dat de verzetsorganisaties niet over voldoende fondsen beschikten om de leden te honoreren.' Die tweede moeilijkheid werd snel opgelost: ten aanzien van diegenen die in loondienst waren, werd bepaald dat de werkgever voorlopig het loon moest doorbetalen en diegenen die niet in loondienst waren, kregen betaling van het Militair Gezag, 'de hiertoe benodigde fondsen worden', aldus Schürmann, 'door het Agentschap van de Nederlandse Bank van de rekening van het Militair Gezag ter beschikking gesteld.'[3] Dit kwam er op neer dat er voor diegenen die geen zin hadden in de voortzetting van hun normale werk of die in het geheel

[1] Het kwam veel vaker voor dat personen die wisten dat op hun gedrag tijdens de bezetting aanmerking te maken was, zich onmiddellijk na de bevrijding extra-patriottisch gedroegen. Op de bevrijdingsdag van Bergen op Zoom werd genoteerd: 'Iedereen draagt oranje; speciaal de ergste pro-Duitsers.' (*Verzet Bergen op Zoom 1940–1945*, p. 142) [2] P. J. Brand in *De maand der bevrijding*, p. 207. [3] C. W. A. Schürmann: 'Eerste verslag, 14–18 sept. 1944', p. 4.